

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет
«Одеська юридична академія»
ГО «Південно-український центр гендерних проблем»

**«СУЧАСНІ ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ:
ГЛОБАЛЬНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІРИ»**

**«MODERN POLITICAL PROCESSES: GLOBAL AND
NATIONAL DIMENSIONS»**

МАТЕРІАЛИ IV МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ
6 – 7 березня 2025 р.

м. Одеса

УДК 323.2+327(043.2)

За загальною редакцією президента Національного університету «Одеська юридична академія», доктора юридичних наук, професора, академіка Національної академії правових наук України, академіка Національної академії педагогічних наук України **С.В. Ківалова**.

Сучасні політичні процеси: глобальний та національний виміри: матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Одеса, 6-7 березня 2025 р.) /за заг. ред. С. В. Ківалова. Одеса, 2025. 224 с.

Modern political processes: global and national dimensions : proceedings of the 4th International scientific and practical internet conference (Odesa, March 6-7, 2025) / Ed. S.V. Kivalov. Odesa, 2025. 224 p.

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції.

Завгородня Ю., Флоренко М. (Одеса) Вплив кібератак на психоемоційний стан суспільства в умовах гібридної війни.....	161
Прохоренко А. (Одеса) Глобалізація і локальна ідентичність: культурно-політичний контекст	165
Омельченко А. (Одеса) Інструменти наднаціонального рівня публічного адміністрування режиму підводної культурної спадщини.....	168
Кобетяк Т. (Житомир) Особливості впливу державної політики на релігійну ситуацію в Україні.....	173
Янішевський О. (Житомир) Проблематика інтеграції цінностей любові в соціально-політичному контексті України воєнного часу	177
Галупова Л. (Одеса) Іміджеві права політиків	181
Мельничук І. (Івано-Франківськ) Вплив спадщини СРСР на державно-церковні відносин в Україні	186

IV СЕКЦІЯ: НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА ТА СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ

Кормич Б. (The George Washington University, USA) Розблокування судноплавства з українських портів під час війни з РФ: політичні та правові інструменти	190
Піпченко Н. (Київ) Штучний інтелект на дипломатичній службі США.....	193
Акопов А. (Київ) Політика Європейського Союзу щодо штучного інтелекту.....	196
Pronoza I. (Odesa) Cognitive warfare as a new challenge for strategic planning of the national security system.....	199
Авруцький В. (Івано-Франківськ) Роль безпекових угод у зміцненні обороноздатності України.....	203
Юрій А. (Київ) Сучасні аспекти інформаційного протиборства: російський підхід до створення та поширення інформаційних загроз	206
Воротілова І. (Одеса) Геополітичний вимір арктичної політики: стратегічні інтереси та роль Скандинавських країн	209
Гевелюк Д. (Одеса) Інформаційна війна у стратегіях гібридної агресії	214
Ястребова В. (Одеса) Інспіровано-зовнішній сепаратизм як інструмент створення квазідержавних утворень в країнах пострадянського простору.	217
Козьмініх А., Коновальчук Т. (Одеса) Роль кібербезпеки у розвитку міжнародних конфліктів	221

Іван Мельничук, аспірант,

Юлія Кобець, кандидат політичних наук, доцент,

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Вплив спадщини СРСР на державно-церковні відносини в Україні

Щоб правильно зрозуміти події нинішніх державно-церковних відносин потрібно заглянути у минуле. Як спадщина радянщини вплинула на нас і як ми переорієнтувалися в релігійних поглядах за період Незалежності України. Під яким кутом зору релігійні організації вибудовували свою візію в Українській державі. Минуле досить сильно впливає на майбутнє, кожна дія має свої наслідки. Проаналізувавши державно-політичні відносини у добу правління атеїзму і зрозумівши які помилки були допущені комуністами, сучасній державній владі, релігійним інституціям і суспільству варто докласти багато зусиль щоб не повторити їх. Особливу увагу варто приділити тому, як працювали і працюють зараз закони які стосувалися релігійних організацій.

На сьогоднішній день церква відіграє важливу роль у формуванні суспільства. Проте так було не завжди. У період панування радянської держави – церковна інституція була ворогом державної ідеології і «опіумом для народу». Релігію як таку воліли знищити і відіслати в небуття, як таку що суперечить комуністичній партійній ідеології. Проте державні діячі не врахували одну важливу особливість – це прагнення народу у період важких життєвих випробувань долі, коли сама людська особистість не може справитися з викликами, шукати допомоги у надприродніх сил, у Неба, у Бога. Побачивши даремність своїх дій більшовики зрозуміли, знищити церкву їм не вийде. Про це чітко застерігає Біблія: «...Збудую мою Церкву й що пекельні ворота її не подолають» (1). Згодом державна машина почала використовувати іншу тактику взаємовідносин з церквою, а саме взяли релігійні організації під своє крило, щоб зробити їх державним апаратом. З цих подій і сучасній владі можна зробити висновки, що церкву як «боголюдський» організм не можливо

заборонити відібравши майно, залякавши людей і виславши священників та монахів далеко на Сибір. Бо духовність це передусім те, що живе всередині кожного з нас. У добу правління «імперії зла» еволюція церковного інституту проходить трансформацію з однієї крайності де церква була заборонена і гнана, до іншої крайності де церква використовується як політичний інститут, ще один апарат державної влади. На жаль і донині російська православна церква не відійшла від прожитку радянщини і досі залишається на службі у держави, а не стала «сіллю землі». Стає цілком зрозуміло чому російська православна церква досі не засудила російське керівництво у нападі на Україну, а разом із державним апаратом активно підтримує і виправдовує війну.

Від розпаду СРСР і до сьогоднішнього часу росія і російська церква якби стоїть на роздоріжжі між двома шляхами: з однієї сторони пишається тим що є найбільшою православною церквою у світі і живе мріями про «Третій Рим», а з іншого – вшановує культ тих особистостей які боролися проти церкви як от Ленін та Сталін. Варто визнати, що ставка щодо збереження впливу російської православної церкви на колишні республіки радянського союзу дозволила мати надії на відновлення занепадої у 1991 році держави. Російська федерація і російська церква всіма можливими способами перешкоджала в питанні надання незалежній Україні Томосу про автокефалію, тому що це перш за все політичне питання, яке руйнує плани про «руській мір». Знаючи чого прагне російська федерація і які цілі переслідує українцям потрібно відповідно реагувати: будуючи свій духовний простір з центром у Києві, який буде незалежний від закордонних релігійних впливів. А оглядатися на минуле, як це було на «Харківському соборі» (2) і марити поверненням у минуле стратегія не тільки неефективна, а навіть несе загрозу національній безпеці.

По-особливому те що діялося в церковних структурах на початку 90-х років показують події пов'язані з тодішнім митрополитом Київським і всієї-України Філаретом (6). Коли Україна відновила свою Незалежність тоді і православна церква виявила бажання відділитися від російської православної церкви і стати автокефальною, тобто самостійною, що є цілком логічним

рішенням і спочатку московське керівництво російської церкви дозволили використовувати назву «Українська православна церква», а також права широкої автономії. Проте повну незалежність Українській церкві відмовилися надавати, аргументуючи це тим що православні в Україні не хочуть відділятися від російської церкви і наказали не піднімати більше це питання. На жаль, варто визнати, що у 1991 році українське суспільство не було у переважній більшості готове до побудови незалежної України і незалежної церкви, про це свідчать вибори президента України, де націоналіст В. Чорновіл з великим відривом програв комуністу Л. Кравчуку (4). Не дивно, що аналогічна ситуація була і в релігійному житті – всі великі святині України залишилися у складі Української православної церкви (мп), а зараз з дуже великими зусиллями повертаються у лоно Православної церкви України. Проте це стратегічно важливий крок, бо церква в українській реальності і церква в російській реальності хоча і мають однакову назву православні, але за своєю суттю є різними. А чому так? Не важко здогадатися, відповідь лежить на поверхні – все криється у минулому. Поглянувши в минуле можна побачити майбутнє. Минуле змінити не в наших силах, але в наших силах сьогодні робити те, що хочемо бачити завтра.

Доречно буде згадати і про законодавчу базу, її вплив на державно-церковні відносини та виклики сьогодення. Коли прийшов до влади М. Горбачов відносини між державою і церквою вийшли на досить високий рівень. Був прийнятий Закон «Про релігійні організації і свободу совісті» (3). Україна успадкувала даний закон скорегувавши його під нову політичну ситуацію. Час не стоїть на місці, змінюється політична і релігійна мапа України. Тектонічні зміни відбулися з наданням Томосу про автокефалію Православної Церкви України (5). На даний час на основі Томосу в Україні вибудовується нова релігійна мережа, яка потребує регулювання і підтримки з боку держави у прийнятті відповідних законів, що регулюють міжконфесійні і державно-церковні відносини. Релігійні організації потрібно сприймати як рівноцінного партнера у побудові держави і це має бути не тільки на словах, а й затверджено юридично. Негайно позбуватись радянського атеїстичного мислення і творити

український духовний простір. Вимальовувати універсальну мозаїку, де різні релігійні організації відчують себе вільними, потрібними і які перебувають у гармонійних відносинах між собою.

Список використаних джерел:

1. Біблія, Євангеліє від Матвія 16:13.
2. Законний помісний собор УПЦ 1991 р. та розкольникський «Харківський собор» [Православна Сумщина]. http://www.pravoslavyya.sumy.ua/viewpage.php?page_id=30
3. Закон № 987-ХІІ від 23.04.1991 Про свободу совісті та релігійні організації [ZAKON online]. https://zakononline.com.ua/documents/show/155595_600069
4. Історія виборів: перші вибори Президента України [Опора. 30.03.2021р.]. <https://www.oporaua.org/vybory/istoriia-viboriv-pershi-vibori-prezidenta-ukrayini-22947>
5. Патріарший і Синодальний Томос надання автокефального церковного устрою Православній Церкві в Україні [Православна церква України. 28.07.2023р.]. <https://www.pomisna.info/uk/document-post/patriarshyj-i-synodalnyj-tomos-nadannya-avtokefalnogo-tserkovnogo-ustroyu-pravoslavnij-tserkvi-v-ukrayini/> (дата звернення 20.02.2025).
6. Святійший Патріарх Київський і Всієї Руси-України Філарет [Національний університет біоресурсів і природокористування України]. <https://nubip.edu.ua/node/7403>